

Interviu cu acad. Ioan-Aurel POP, președintele Academiei Române acordat Serviciului de presă al Academiei de Științe a Moldovei

Academicianul Ioan-Aurel Pop a fost reales, la 5 aprilie 2022, într-un nou mandat de președinte al Academiei Române. Iar pentru că Academia este, citându-l pe George Coșbuc, „o instituție care e suflet din sufletul neamului”, președintele Ioan-Aurel Pop, după cum a mărturisit chiar Domnia Sa, prin decizia de a candida, dar și realegerea sa în onorabila funcție de președinte al Academiei Române, și-a asumat o mare responsabilitate atât în fața Adunării Generale, colegilor care fac parte din corpul academic, cât și în fața întregii societăți. Altfel spus, onoarea de a fi la timona celui mai înalt for științific din țară, confirmată de Adunarea Generală, vine cu o enormă răspundere, or, Academia Română este tocmai instituția de la care se așteaptă soluții neîntârziate pentru rezolvarea unor probleme stringente din societate din varii domenii, fie legate de promovarea valorilor, de nivelul de educație, de sănătate, cultură etc.

Suntem onorați de oportunitatea de a ne oferi un interviu la intersecția dintre două mandate ale academicianului Ioan-Aurel Pop.

*O consemnare de
Eugenia Tofan,
Serviciul de Presă al AȘM*

1. Stimate Domnule academician Ioan-Aurel Pop, Dumneavoastră ați primit felicitările de rigoare din partea președintelui Academiei de Științe a Moldovei, acad. Ion Tighineanu, cu ocazia realegerii Dumneavoastră în înaltul post de președinte al Academiei Române, mesaj la care subscrie întreaga comunitate științifică din Republica Moldova. Vă mulțumim pentru disponibilitatea Dumneavoastră de a ne oferi acest interviu la intrarea într-un nou mandat, pe care Vi-l dorim a fi unul de succes, la fel de asumat și prolific. **Cum începeți noul mandat? Cu ce gânduri, proiecte, strategii?**

Îmi e greu să vă răspund sintetic. Începem un mandat care se va dovedi dificil, după această lungă pandemie, într-un timp de criză energetică, prevestitoare de criză economică și, mai ales, în plină nesiguranță la frontierele răsăritene și nordice, unde zăngănesc armele declanșate de liderul de la Kremlin. Războiul nu este de bun augur niciodată, mai ales pentru instituțiile de cultură, de știință, de cercetare. Iar Academia Română gestionează peste 70 de institute și centre de cercetare și de creație. Las deoparte problemele intrinseci al Academiei Române, veche de peste un secol și jumătate și care are nevoie permanentă de grijă, de ocrotire, de primenire (cu păstrarea tradiției), de finanțare serioasă, de investiții etc. Astfel, nu putem avea cele mai optimiste premise și nici gândurile cele mai senine în acest moment. De proiecte și de strategii nu ducem lipsă, ca de altfel întreaga Românie, în toate domeniile. Românii știu să facă planuri peste planuri, legi peste legi, multe statute și regulamente. Mai greu stăm cu punerea lor în aplicare, cu respectatul lor. Academia

trebuie să continue să rămână cea mai înaltă instituție de consacrare a valorilor intelectuale și de cercetare științifică din România. În câteva sondaje de opinie recente, Academia se află – alături de Biserică și de Armată – între cele mai respectate și mai prețuite instituții pentru români. Prin urmare, nu Parlamentul, nu Guvernul, nu Președinția, nu partidele politice etc., ci Academia, Armata și Biserica! Ceea ce spune foarte mult și obligă la mare performanță. Avem o strategie de sprijinire a tinerilor cercetători, de acordare a unor burse elevilor din clasele finale de liceu, de grijă pentru seniori în anumite așezăminte ale Academiei etc. Firește, vom continua să întărim legăturile cu Academia de pe malul stâng al Prutului. Avem toate aprobările și finanțările pentru o nouă Aulă, un adevărat palat, cu toate dotările administrative necesare găzduirii celor 14 secțiuni ale instituției noastre. Actuala Aulă și toate anexele sale vor deveni un loc al memoriei, un fel de muzeu al Academiei.

2. Timp de peste doi ani din perioada primului mandat ați activat în condiții de pandemie. **Care a fost impactul pandemiei asupra calității cercetării științifice și pregătirii cadrelor în România?**

Pandemia ne-a lovit și pe noi foarte dur. Cel puțin câteva luni bune, cercetarea a suferit substanțial, până ne-am adaptat, până am găsit soluții. Pe de altă parte, câteva dintre institute, precum cele de virusologie, biologie celulară, științe politice, studiu al calității vieții, studii economice și altele au muncit din plin. Anumite secțiuni, în frunte cu cea de științe medicale, au elaborat lucrări fundamentale despre această molimă, despre cauzele sale, despre manifestările și urmările sale. În ciuda acestor „succese”, pandemia a fost o pacoste și nu am mai dori-o – Doamne ferește! – repetată. Ne temem însă, cum spuneam, de alte nenorociri, dintre care nu putem exclude, din păcate, nici războiul.

3. Trăim cu toții coșmarul războiului declanșat de forțele armate ale Federației Ruse împotriva Ucrainei. Biroul Academiei Române a adresat un Apel „către toate academiile europene, cu scopul creării unei platforme continentale de comunicare științifică, al cărui scop să fie identificarea valorilor, principiilor și aspirațiilor comune tuturor popoarelor, în vederea menținerii păcii”, la care s-a aliniat și Academia de Științe a Moldovei, inițiind organizarea Conferinței Științifice Internaționale „Platformă Europeană pentru Pace”. În context, merită a fi menționate declarațiile Consiliului Științific Internațional, ALLEA, Parteneriatului Interacademic, ale zeci și zeci de Academii naționale, precum și „Scrisoarea Deschisă” în sprijinul Ucrainei, semnată la moment de 205 Laureați ai Premiului Nobel din diverse domenii. **Ce credeți despre această voce globală a oamenilor de știință, este ea auzită de politicieni, de liderii lumii?**

Din păcate, politicienii sunt surzi la astfel de argumente ale științei, ale rațiunii, ale bunului simț. Dar asta nu înseamnă că vom renunța vreodată. Vom insista mereu asupra nevoii de pace, vom condamna toate agresiunile, toate violențele, toate atentatele la frontiere. De altminteri, pentru o Europă a viitorului, pentru o Europă unită, frontierele vor rămâne formale. Marele Nicolae Titulescu, academician român și singurul om din lume ales de două ori președinte al Ligii Națiunilor de la Geneva, vorbea cu aproape un secol în urmă de „spiritualizarea frontierelor” și spunea că atunci când pacea este amenințată nu se răspunde cu războiul, ci cu „organizarea păcii”.

Noi știm de la strămoșii romani că „între arme muzele (științele și artele) tac” (*Inter arma silent musae*). Academiiile rămân, așadar, una dintre cele mai importante pârgii ale menținerii păcii în lume.

4. Trăim în era tehnologiilor informaționale și comunicaționale, a implementării rapide a inteligenței artificiale. Posibilitățile tehnice, de neimaginat în secolul trecut, au dezvoltat nu doar platforme de informare rapidă și corectă, dar și rețele de dezinformare, care se impun prin falsuri crase și agresivitate. Într-un interviu recent, acordat Serviciului de Presă al AȘM, Prof. Peter Gluckman, președintele Consiliului Științific Internațional, a menționat că „*Încrederea în știință într-o lume a dezinformării este un subiect căruia trebuie să-i acordăm mai multă atenție*”. *Care este opinia Dumneavoastră la acest subiect? Ce trebuie să se întreprindă pentru ca știința să devină un scut eficient în lupta împotriva falsurilor și dezinformării?*

Trebuie schimbat sistemul de educație în așa fel încât să se impună din nou ideea că fără carte serioasă nimeni nu se poate realiza în viață. Azi scade nivelul de alfabetizare, sporește abandonul școlar, cam 40% dintre elevii din România sunt analfabeți sub aspect funcțional, auzi la tot pasul de agresiuni și violențe, de hărțuirea (termenul de bullying nu are sens în românește) unor elevi de către alții etc. Or, pentru ca opinia publică să aibă încredere în știință, în lupta contra falsurilor și a dezinformării, este nevoie de carte serioasă, de școală bine organizată, de performanță în educație, nu de promovarea astrologiei, a ghicitului în palmă, a superstițiilor de tot felul. Ca să distingă adevărul de minciună este nevoie de cunoștințe serioase, de date prezente în propria ta minte, date pe care să le compari, să le cântărești, să le selectezi. „Ai noștri tineri” iau totul de-a gata de pe internet, de pe wikipedia și cred că tot ce zboară se mănâncă! Repet, soluția este simplă: școlarizarea tuturor celor de vârstă școlară măcar până pe la 16 ani, interzicerea abandonului școlii, stimularea profesorilor cu salarii bune etc.

5. *La 2 decembrie 2021, Organizația Națiunilor Unite a declarat anul 2022 drept An al Științelor Fundamentale pentru Dezvoltare Durabilă. În acest context, ce va întreprinde Academia Română pentru a susține o dezvoltare sustenabilă a cercetărilor fundamentale de la care sunt așteptate soluții pentru provocările Secolului XXI?*

Cercetarea fundamentală stă la baza tuturor cercetărilor din Academia Română, prin secțiuni precum Matematică, Fizică, Chimie, Tehnologia informației, Științe tehnice, Biologie. Acestor domenii le acordăm cele mai multe fonduri și ele aduc cele mai multe venituri pentru instituție. În acest an vom institui noi modalități de sprijinire a lor, de la burse până la îmbogățirea mijloacelor de documentare și informare la nivel internațional.

6. *Tradițional, Academia Română și Academia de Științe a Moldovei merg mână în mână, organizează împreună numeroase evenimente de rezonanță, cum ar fi Conferința științifică*

comună „Cercetări științifice în contextul provocărilor Secolului XXI”, organizată în cadrul *Săptămânii Științei* în iunie 2021, *evenimente dedicate Zilei Limbii Române, Congrese ale Eminescologilor etc.* Și totuși, ruperea institutelor de cercetare de la AȘM, în 2018, a sistat schimbul interacademic care stătea la baza multor punți de colaborare științifică. **Cum ar putea fi depășită această situație dificilă pentru a reveni la tradiționalul schimb interacademic și a facilita colaborarea dintre cercetătorii de pe cele două maluri ale Prutului? Ce priorități se prefigurează în colaborarea cu Academia de Științe a Moldovei?**

Evident, ideal ar fi să avem o singură academie a tuturor românilor, cum s-a întâmplat începând cu anul 1866, când reprezentanții Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei, Banatului, Maramureșului, „vlahilor” din Balcani etc. au fost primiți concomitent cu cei ai proaspăt făuritei României. Până atunci, trebuie să ne mărginim la condițiile date. Avem intenția să sporim numărul de membri de onoare (ai Academiei Române) proveniți din stânga Prutului. Legat de schimburile interacademice, noi sperăm că autoritățile de stat ale Moldovei vor reda curând Academiei de Științe ceea ce era de drept și de fapt al ei. Cu institute de cercetări și de o parte și de alta, colaborarea dintre cele două academii ar căpăta dimensiuni substanțiale. Altminteri, sesiuni comune, aniversări, celebrări, comemorări, ședințe de lucru etc. se vor face în continuare, fiindcă ocazii sunt destule. Noi avem cu toții aceleași valori, aceleași personalități, aceeași istorie, așa că nu este greu să ne coordonăm. Relațiile mele cu președinții recentii ai Academiei de Științe (acad. Gheorghe Duca și acad. Ion Tighineanu) au fost și sunt mereu amiabile. Domniile lor sunt și membri de onoare ai Academiei Române, iar eu și mulți dintre colegii mei facem parte din Academia de la Chișinău. Noi, academicienii de pe cele două maluri ale Prutului (care nu a fost niciodată o graniță etnică și lingvistică), avem un mare avantaj: vorbim aceeași limbă, limba lui Eminescu, Blaga, Caragiale. Prin urmare – cum ar fi zis Nichita Stănescu – patria noastră este limba română. Certificatul nostru de noblețe este această limbă „ca un fagure de miere”, „limba vechilor cazanii”, cea mai frumoasă creație colectivă a poporului român. Iar prima sarcină a acelor două instituții este tocmai veghea asupra limbii române, cultivarea și apărarea limbii, glorificarea ei întru latinitate.

„Legat de schimburile interacademice, noi sperăm că autoritățile de stat ale Moldovei vor reda curând Academiei de Științe ceea ce era de drept și de fapt al ei. Cu institute de cercetări și de o parte și de alta, colaborarea dintre cele două academii ar căpăta dimensiuni substanțiale.”

Acad. Ioan-Aurel POP
Președinte al Academiei Române
Membru de Onoare al Academiei de Științe a Moldovei